

FINANSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 4/2006 rd

Statsrådets redogörelse om ramarna för statsfinanserna 2007—2011

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 28 mars 2006 statsrådets redogörelse om ramarna för statsfinanserna 2007—2011 (SRR 2/2006 rd) till finansutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- finansminister Eero Heinäluoma, budgetchef Tuomas Sukselainen, biträdande budgetchef Hannu Mäkinen, budgetråd Raija Koskinen och projektchef Jaakko Kuusela, finansministeriet
- biträdande avdelningschef Juhani Toivonen och inspektör Outi Korkeala, utrikesministeriet
- avdelningschef Jarmo Littunen, justitieministeriet
- konsultativ tjänsteman Rainer Alanen, konsultativ tjänsteman Pasi Bröijer och projektchef Jukka Peltomäki, inrikesministeriet
- avdelningschef Eero Lavonen och ekonomidirektör Timo Norbäck, försvarsministeriet
- överdirektör Arvo Jäppinen, undervisningsministeriet
- kanslichef Jarmo Vaittinen och ekonomidirektör Hannele Laihonen, jord- och skogsbruksministeriet
- överdirektör Harri Cavén, kommunikationsministeriet
- avdelningschef Paula Nybergh och ekonomidirektör Eero Murto, handels- och industriministeriet

- avdelningschef Aino-Inkeri Hansson, konsultativ tjänsteman Raimo Jämsén, överläkare Kati Myllymäki och redovisningschef Arto Mynttinen, social- och hälsovårdsministeriet
- specialplanerare Timo Määttänen, arbetsministeriet
- ekonomidirektör Oili Hintsala, miljöministeriet
- planeringschef Raimo Jyväsjärvi, Huvudstaben
- byråchef Jarmo Kontulainen, Finlands Bank
- ordförande Gunvor Kronman och generalsekreterare Suvi Virkkunen, utvecklingspolitiska kommissionen
- utredningschef Eugen Koev, Akava r.f.
- prognoschef Pasi Sorjonen, Näringslivets Forskningsinstitut ETLA
- chefsekonom Simo Pinomaa, Finlands Näringsliv
- ordförande Tuija Santamäki-Vuori, Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf
- biståndspolitisk sekreterare Tytti Nahi, Servicecentralen för utvecklingssamarbete KEPA rf
- äldre forskare Heikki Taimio, Löntagarnas forskningsinstitut
- sekreterare för samhällsrelationer Katja Veirto, Servicebranschernas fackförbund — Servicefacket
- ekonomisk expert Petri Mäki-Fränti, Pellervo Ekonomiska Forskningsinstitut

- verkställande direktör Sinikka Mönkäre och vice verkställande direktör Matti Hokkanen, Penningautomatföreningen
 - resultatombudsdirektör Mikko Kautto, Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården
 - biträdande direktör Matti Viialainen, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
 - direktör Jukka Nojonen, Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra
 - direktör Martti Kallio, Finlands Kommunförbund
 - direktör Hannu Kemppainen, Teknologiska utvecklingscentralen
 - forskningschef Esa-Matti Järvinen, Uleåborgs universitet
 - professor Markus Jäntti, Åbo Akademi
 - överdirektör Reino T. Hjerpe, Statens tekniska forskningscentral
 - professor, vetenskaplig direktör Jorma Lammasniemi, VTT
 - vice verkställande direktör Jussi Isotalo, Veikkaus Oy.
- Företagarna i Finland rf har lämnat skriftligt utlåtande.

STATSRÅDETS REDOGÖRELSE

Statsrådets utgiftsram för statsfinanserna uppgår till 30 211 miljoner euro för 2007, 31 013 miljoner euro för 2008, 30 980 miljoner euro för 2009, 31 004 miljoner euro för 2010 och 31 020 miljoner euro för år 2011. Den odelade reserveringen för 2007 är 139 miljoner euro och för 2008—2011 300 miljoner euro för respektive år.

I arbetet med ramarna har de primära ambitionerna varit att dels uppfylla målen i regeringsprogrammet, dels fortsatt säkerställa en finanspolitik som garanterar en stabil ekonomisk tillväxt. Dessutom har regeringen garanterat sig för kommande stora frågor och därför varit återhållsam med utgiftsökningarna över hela linjen.

De föreslagna utgiftsminskningarna för 2007 uppgår till omkring 146 miljoner euro. På några

få undantag när görs inga justeringar uppåt i de behovsprövade anslagen till följd av ändringar i prisnivå. Därmed förbättras den statsfinansiella ramen med ungefär 120 miljoner euro. Tack vare produktivhetsprogrammet minskar utgifterna inom förvaltningsområdena med omkring 20 miljoner euro 2007. Regeringen följer principen att effekterna jämnas ut med besparingar i andra anslag, om de föreslagna ramarna överskrider i den fortsatta beredningen.

Utgiftsnivån för 2008—2011 baserar sig på beslut som den sittande regeringen har fattat, men det är nästa regering som lägger fast nivån och prioriteringarna i anslagen för nästa regeringsperiod.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Den offentliga ekonomin

Ekonomisk tillväxt och finanspolitik

Det senaste året har både ekonomin och sysselsättningen i vårt land i många hänseenden utvecklats i positiv riktning, påpekar finansutskottet. Jämfört med flera andra EU-länder har vår ekonomiska utveckling varit ovanligt gynnsam.

År 2005 visade budgetekonomin ett tydligt överskott trots ett förväntat underskott. Också sysselsättningen har fortsatt ökat kraftigt. I fjol tillkom omkring 50 000 nya arbetstillfällen och i år beräknas drygt 30 000 nya arbetstillfällen genereras. Summa summarum kan det hända att resultatet för regeringsperioden inte ligger långt

från målet i regeringsprogrammet, 100 000 nya arbetstillfällen.

Också en statsfinansiell balans kommer att nås snabbare än väntat. År 2003 lades målet fast att statsfinanserna i slutet av valperioden ska vara i balans mätt med samhällsekonomiska bokföringsbegrepp. Som läget ser ut nu kommer statsfinanserna att vara i balans redan i år.

Statsskulden pekar neråt, och stämmer därmed överens med regeringsprogrammet. I början av valperioden var statsskulden 44 procent av bnp och förväntas mot slutet av valperioden sjunka till 35,5 procent.

Regeringens ekonomiska politik har stöttat den ekonomiska utvecklingen på många olika sätt. Förutsättningarna för en ekonomisk tillväxt har förbättrats tack vare skattelättnaderna och inkomstpolitiken, men också tack vare de sysselsättningsfrämjande åtgärderna. Allt detta har satt fart på den ekonomiska utvecklingen och resulterat i ökade skatteintäkter. Den statsfinansiella balansen har också förbättrats av att räntekostnaderna minskat för statsskulden och av att staten fått större inkomster vid försäljning av egendom än väntat. Sist men inte minst har den inkomstpolitiska helhetsuppgörelsen från 2004 varit en bidragande faktor som konsoliderat den ekonomiska utvecklingen och förbättrat sysselsättningen.

I likhet med regeringen vill utskottet peka på de stora frågor som vi ställs inför på sikt. Den åldrande befolkningen är en av de största frågorna eftersom de offentliga utgifterna ökar och den ekonomiska utvecklingen bromsas upp av den demografiska utvecklingen. Mindre arbetskraft och brist på kvalificerade arbetstagare i kombination med en hög strukturell arbetslöshet begränsar den ekonomiska utvecklingen i många hänseenden.

Kommunekonomi

Ovan påpekar utskottet att det statsfinansiella läget har varit gynnsammare än väntat. Däremot råder det ett stramt ekonomiskt läge i kommunerna. Kommunekonomin beräknas vara fortsatt stram eftersom kommunernas utgifter ökar snabbare än inkomsterna.

På senare år har kommunernas utgifter ökat med 5—6 procent per år. Utgiftsökningen kommer sannolikt att avta en aning, men trots detta uppskattas kommunernas och samkommunernas verksamhetsutgifter vara omkring 5 200 miljoner euro högre i år än 2011. Dessutom finns det stora skillnader mellan kommuner, regioner och kommungrupper. Dessutom måste många faktorer slå in för att utgifterna de facto inte ska öka i lika snabb takt som nu.

I år finansierar staten kommunernas basservice med sammanlagt 7 474 miljoner euro genom statsunderstöden. Nästa år indexjusteras statsandelarna, vilket är 75 procent av en höjning till fullt belopp. Därmed stiger statsandelarna med 126 miljoner euro. Indexjusteringarna betalas ut till fullt belopp från och med 2008.

De statsunderstöd som ingår i kommunernas basservicebudgetar ökar med cirka 519 miljoner euro 2007—2011 jämfört med läget i år. Det nationella hälsovårdsprojektet och projektet inom socialvården får sammanlagt 75 miljoner euro i extra anslag 2007.

Statsandelarna stiger också av att det görs en översyn av kostnadsfördelningen mellan stat och kommun, som är utslagen över fyra år. Den tredje posten på 86 miljoner euro betalas ut 2007 och den sista posten på 196 miljoner euro 2008. Justeringen uppgår till sammanlagt 504 miljoner euro och 222 miljoner euro har betalats ut tidigare.

Trots utgiftsökningarna ovan står kommunerna inför stora frågor, inte minst när det gäller den åldrande befolkningen och det ökade servicebehovet. Möjligheterna att ordna med service inskränks inte bara av det kraftigt ökande servicebehovet, utan också av bristen på arbetskraft och den höga åldern bland personalen.

Våren 2005 startade statsrådet en kommun- och servicestrukturreform. Målet är att den nuvarande kommunala servicen ska få en tillräckligt stark strukturell och ekonomisk plattform att stå på för att servicen också ska kunna ordnas och tillhandahållas i framtiden. Samtidigt måste kvalitet, effektivitet, tillgång och resultat, men också den tekniska utvecklingen vägas in.

I samband med reformen utreds också möjligheterna och behoven att förbättra statsandelssystemet och den kommunala beskattningen och att stärka kommunernas skatteunderlag. Samtidigt är ambitionen att effektivisera det kommunala tjänstetillhandahållandet.

Reformen inklusive förpliktelser och tidsplaner kommer att ingå i en ramlag som enligt planerna träder i kraft från och med 2007. Redan i vår kommer regeringen att lägga fast innehållet i lagen mer exakt och lämna propositionen till riksdagen senast i början av höstsessionen.

I dagsläget vill finansutskottet inte uttala sig om innebörden i kommun- och servicestruktur-reformen. Utskottet framhåller att projektet är viktigt och skyndar på en lösning av problemen för att reformen ska kunna avancera enligt den planerade tidsplanen.

Produktivhetsprogrammet

Regeringen har startat en rad åtgärder som tar sikte på att förbättra produktiviteten inom offentlig sektor. Produktivitetshöjande åtgärder ingår i alla förvaltningsområden. Genom åtgärderna ses strukturer och arbetsmetoder över samtidigt som IT-användningen effektiviseras. Målet är att den statliga personalen ska dras ned med ungefär 9 600 årsverken fram till 2011. Det är cirka 7,9 procent av de samlade årsverkerna. Ett annat mål är att de produktivitetshöjande insatserna ska resultera i en utgiftsminskning med cirka 20 miljoner euro redan 2007. År 2011 beräknas besparingarna uppgå till omkring 190 miljoner euro.

En produktivitetshöjning är av nöden inom den offentliga ekonomin och statsförvaltningen, framhåller utskottet. Men det bör noteras att produktivhetsprogrammet måste genomföras med utgångspunkt i ämbetsverkens kapacitet att klara av sina uppgifter. Personalneddragningarna bör göras med hjälp av naturligt bortfall och över lag är det viktigt att staten i programarbetet följer principerna för god personalpolitik.

Personalneddragningarna får inte resultera i sämre kvalitet inom offentlig förvaltning. Redan nu är de personella resurserna mycket knappt tilltagna på många ställen. Dessutom har

olika sektorer och olika områden mycket divergerande möjligheter att satsa på produktivhetsförbättringar. Inom till exempel fångvården är personalen redan nu för liten i relation till antalet fångar. Samtidigt ökar övertiderna kraftigt framför allt bland vaktpersonalen. Den produktivitetshöjning som nås med personalneddragningar slås tillbaka av kostnaderna för övertider.

Ramförfarande och utvecklingsbehov

En utgiftsram som täcker in hela valperioden är ett bärande element i regeringens finanspolitik. Utskottet menar att ramförfarandet är en fungerande modell och ett nödvändigt instrument för statsfinanserna. Det har tillfört finanspolitiken större stabilitet och förutsägbarhet.

Det är ett mycket krävande förfarande att lägga upp en statsfinansiell ram. Det gäller att bedöma den ekonomiska utvecklingen och utgiftsbehovet under regeringsperioden så heltäckande och tillförlitligt som det över huvud taget är möjligt. Regeringen har lyckats bra med uppgiften, anser utskottet. Erfarenheterna visar emellertid att det är befogat att göra en utvärdering av ramförfarandets funktion och utvecklingsbehoven inför nästa regeringsprogram och den anknyttande utgiftsramen. I detta sammanhang vill finansutskottet peka på följande saker:

Rambeslutet gäller en utgiftsram som inte har varit flexibel ens när inkomsterna har varit betydligt större än förväntat. Utskottet menar att regeringens förfarande, som gått ut på att inkomsterna från försäljning av statlig egendom först och främst har använts till att amortera på statskulden, har varit befogat och legat i linje med principerna i regeringsprogrammet.

Utskottet menar emellertid att ramförfarandet bör tillåta en omprövning av anslagen om de från börjar har satts alltför lågt. Ett exempel är resurserna för utveckling och underhåll av trafikleder som från första början varit underdimensionerade utan att det har gått att justera dem utifrån gränserna för utgiftsramen. En utvärdering av läget kunde enligt utskottet göras när regeringsperioden kommit halvvägs.

Vidare anser utskottet att besparingarna inom utgiftsramen bör kunna användas dels det aktuella budgetåret, dels också under andra år av ramperioden. Möjligheten att utnyttja besparingar något annat år ändrar ingenting på utgiftsramen, men ger bättre resurshushållning och tillåter långsiktig planering och användning av resurserna.

Vidare är det befogat att ompröva investeringsutgifternas roll i utgiftsramen. För större tydlighet och öppenhet i beslutsprocessen vore det angeläget att göra skillnad mellan investeringsutgifter och driftsutgifter. En valperiod är en mycket kort tid för att planera och omsätta investeringar långsiktigt. För investeringar vore det tänkbart att införa en utgiftsram som sträcker sig längre än en enda regeringsperiod.

Det bör också noteras att utgiftsramen inte får ställa hinder i vägen för nya finansieringsmodeller. Ett exempel är livscykelmodellen för trafikinvesteringar, som har stött på problem i rammodellen.

I flera sammanhang har utskottet framhållit att det bör finnas flexibilitet i reglerna för hur intäkterna från försäljning av statlig egendom får användas. Som läget är nu får högst 10 procent av den del som överstiger 500 miljoner euro av intäkterna från försäljning av aktier årligen användas till engångsutgifter. Nu har regeln ändrats till högst 20 procent. Utgifterna får i första hand gälla infrastrukturinvesteringar och åtgärder för att främja forskning och utveckling.

Det är ett steg i rätt riktning att regeln har ändrats. Men inkomster från försäljning kan på sikt inte vara någon hållbar finansieringskälla eftersom inkomsterna varierar från år till år och både trafikleder och satsningar på FoU kräver långsiktig planering. I sista hand kan en alltför stor koppling till tillfälliga försäljningsintäkter leda till kortsiktig planering och därmed försvåra prognosticeringen.

Det är befogat att staten också framöver använder intäkterna från försäljning av statlig egendom till att betala av på skulder. Samtidigt anser utskottet det viktigt att statens ägarpolicy beraktas som en strategisk fråga också i ett längre perspektiv och inte bara som ett sätt att göra

engångsamorteringar på statsskulden eller finansiera vissa utgifter.

Områden med utgiftstryck

Utgiftsramarna för 2007 följer strategin i regeringens rambeslut 2003. Utgiftsnivån för 2008—2011 grundar sig på beslut som fattats av den sittande regeringen, men det är den följande regeringen som spikar nivån på anslagen för följande regeringsperiod. Det betyder att också de prioriteringar och värderingar som hänger samman med anslagsförbrukningen spikas under de förestående regerings- och ramförhandlingarna.

Finansutskottet vill i detta sammanhang lyfta fram vissa under den pågående valperioden ofta debatterade frågor som gäller utgiftsramarna och hur väl anslagen räckte till. Dessa frågor bör enligt utskottets mening vägas in i prioritetsbedömningarna avseende anslag och verksamhet.

Utveckling och underhåll av trafikleder

Finansutskottet har under hela valperioden varit missnöjd med finansieringen och beslutsfattandet när det gällt trafikledsprojekt och framför allt krävt långsiktighet och prognostiserbarhet i trafikpolitiken. Som utskottet påpekar ovan har utgiftsramarna ända från valperiodens början varit alltför snävt tilltagna för att trafiklederna ska kunna utvecklas och underhållas.

Dessutom har besluten varit kortsiktiga och oförutsägbara. De utgiftsramar som antogs i början av regeringsperioden hade över huvud taget inga anslag för nya projekt. Under valperioden har man dock beslutat sätta i gång med att utveckla 13 trafikledsprojekt. Projekten har huvudsakligen valts utifrån de förslag ministerarbetsgruppen för trafikledspolitik lagt fram (Kommunikationsministeriets publikationer 7/2004).

Några beslut om nya trafikledsinvesteringar ingår inte heller i de nu aktuella utgiftsramarna. Men regeringen säger sig dock överväga möjligheterna att inleda nya trafikledsprojekt när den beslutar om budgetpropositionen för 2007. Frågan avgörs med hänsyn till det statsfinansiella

spelrummet och eventuella inkomster av försäljning av statens egendom.

Riksdagen förutsatte vid behandlingen av årets budget att regeringen i samband med ramangivningen och beredningen av 2007 års budget bedömer möjligheterna att inleda de projekt bland förslagen från ministerarbetsgruppen för trafikleder som ännu inte har inletts och på grundval av denna bedömning fattar beslut om att inleda trafikprojekten i första korgen åren 2007 och 2008.

Utskottet hänvisar till uttalandet och understryker att det absolut måste beaktas i beredningen av 2007 års budget.

Finansieringsramarna utlovar inte heller mer pengar för underhåll av trafikledsnätet. För att exempelvis bannätet ska hållas i trafikerbart skick behövs det årligen reinvesteringar för ca 170 miljoner euro, men enligt anslagsramarna rör sig finansieringen kring 100 miljoner euro på årsnivå. Om anslagen dras ned permanent kan man räkna med att bara ungefär två tredjedelar av bannätet i det långa loppet kan hållas trafikerbart. Också nivån på anslagen för basväghållning är alltför låg med tanke på behovet av underhåll.

Kommunikationsministeriet tillsatte våren 2005 en arbetsgrupp för att göra upp förslag om nya långsiktiga finansieringsmetoder inom väghållningen. Arbetsgruppen anser i sin rapport från den 27 mars 2006 (Kommunikationsministeriets publikationer 18/2006) att besluten om de långsiktiga riktlinjerna för trafikinfrastrukturen måste bli mer bindande och förankras i en bredare politisk bas samt fattas för en längre tid än en regeringsperiod. Gruppen har stannat för att rekommendera en modell med trafikpolitiska redogörelser för 10–15 år. De ger riksdagen större möjligheter att påverka de långsiktiga trafikpolitiska strategierna.

Utskottet anser att arbetsgruppens förslag är bra. De tillför trafikpolitiken långsiktighet och prognostiserbarhet och förankrar besluten i en bred politisk bas. En långsiktig planering gör det också möjligt att jämnar ut konjunktur- och säsongtoppar. Den fortsatta beredningen av frågan ska definitivt ske utifrån arbetsgruppens förslag

och redan under denna regeringsperiod, understryker utskottet.

Arbetsgruppen tog inte någon ställning till hur trafikledsnätet ska finansieras. Utskottet påpekar att trafikledsinfrastrukturen i Finland har ett kapitalvärde på ca 30 miljarder euro. Den struktur behöver utvecklas och upprätthållas och för det behövs framöver resurser som gör det möjligt att genomföra trafikprojekt på ett förnuftigt, ändamålsenligt och ekonomiskt optimalt sätt och som ger större trafiksäkerhet.

Det är också viktigt att ta reda på om nya finansieringsmodeller kunde användas, menar utskottet.

Kollektivtrafik

När det gäller kollektivtrafiken avser regeringen att förbättra villkoren och servicen samt skjuta till mer pengar för ändamålet. Villkoren och servicenivån har förbättrats bl.a. genom att persontransporter samordnats i större utsträckning och nya sätt att sköta trafiken tagits fram. De första nya resetjänstcentralerna har inletts sin verksamhet i år och vid årets början togs också en personbiljett i bruk.

Pengarna till kollektivtrafiken har trots allt fortlopande varit knappa. Finansieringsnivån i rambeslutet tillåter inte att den nuvarande servicenivån upprätthålls framöver. Av exempelvis de upphandlade bussturerna torde man bli tvungen att dra in ca 520. Indragningen av turerna ökar också kommunernas kostnader, åtminstone i de fall där de till kommunernas lagfästa skyldigheter hörande elevtransporterna och persontransporterna inom social- och hälsovården har kunnat skötas med turer som länsstyrelserna upphandlat.

Enligt utskottet måste kollektivtrafiken klart och tydligt få bättre villkor och göras mer attraktiv. Särskilt i stora städer bör kollektivtrafiken vara ett reellt alternativ till privatbilism. Att främja kollektivtrafiken är också ett av de bästa sätten att minska trafikens utsläpp av växthusgas. Trafiken står för närapå 20 procent av koldioxidutsläppen i Finland och merparten genereras av vägtrafiken.

Satsningar på forskning och utveckling

En stärkt teknologi- och innovationspolitik har stått högt på prioritetslistan under valperioden. Finland har de facto utmärkt sig i många internationella jämförelser och vår konkurrenskraft hör till de bästa i världen. Men det oaktat står innovationsmiljön här inför stora problem. I takt med globaliseringen glider särskilt produktionen allt mer över till platser där produktionsfaktorerna är billigast. Risken finns att också FoU-verksamheten allt mer övertas av länder med billiga produktionskostnader. På senaste tid har bland annat många länder i Asien starkt gått in för forskning och produktutveckling. Finland däremot är ledsamt nog inte särskilt attraktivt som investeringsobjekt och plats för FoU-verksamhet.

Utskottet understryker vikten av att vårt land fortsättningsvis utvecklas som världens bästa innovationsmiljö. För att vi ska röna framgångar i den hårda internationella konkurrensen krävs det allt större satsningar på högskolornas forsknings- och utvecklingsverksamhet, utbildning, innovationer och internationalisering. För att vi ska kunna leva upp till dessa stora utmaningar måste de regionala och lokala innovationsmiljöerna stärkas och service som gör det lättare att bilda nät samt verksamhetskulturen utvecklas. Det är också viktigt att företagen själva satsar mer på forskning och utveckling och att villiga företag med tillväxtpotential uppstår i snabbare takt.

Det är enligt utskottets mening viktigt att det uppstår internationellt konkurrenskraftiga kunskapskluster här hos oss. De som lyckas i sin innovationsverksamhet söker sig ofta till starka spetskompetenskluster som i ett längre tidsperspektiv kan vara motorn för innovationsverksamhet och som hjälper affärsverksamheten kring innovationerna att växa. Det som framför allt krävs för framgång är klara och tydliga beslut och satsningar som aktörerna tillsammans engagerar sig i.

Utskottet vill också understryka att vi har möjligheter att profilera oss som ett toppland visavi bioenergi och miljövänliga tekniker. Vi har avancerad miljöteknik och miljökompetens, men

vi har inte lyckats utnyttja vår status som föregångarland för att öka exporten av miljöteknik.

Enligt rambeslutet får flera ministerier sina FoU-anslag nedskurna. De utmaningar vi står inför skulle enligt utskottets mening snarare kräva mer satsningar på forskning och utveckling.

Barnfamiljernas välfärd

Ekonomin har under en lång tid utvecklats i positiv riktning och en övervägande majoritet av finländarna klarar sig åtminstone drägligt. Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården har gjort en undersökning som visar att även om ekonomin utvecklats gynnsamt lever redan mer än en halv miljon finländare under den relativa riskgränsen för fattigdom. Den relativa fattigdomsgränsen dras vid personer som bor i hushåll vars inkomster är mindre än 60 procent av hela befolkningens snittinkomster. När sysselsättningen förbättras och arbetsinkomsterna ökas, stiger medianinkomsten och ökar den relativa fattigdomen, även om låginkomsttagarnas absoluta inkomster inte skulle sjunka.

Enligt utredningen har fattigdomen brett ut sig särskilt bland barnfamiljerna. I synnerhet gäller detta ensamföräldrar, flerbarnfamiljer och familjer med barn under tre år. Ett annat oroväckande fenomen är att allt fler barn och unga börjat må dåligt.

Under valperioden har åtgärder satts in för att underlätta för barnfamiljerna. Bland annat har barnbidraget höjts, likaså stödet för hemvård och privat vård av barn samt moderskaps-, faderskaps- och föräldradagpenningens minimibelopp. Insatser har också gjorts för att minska fattigdomen. Tack vare tillskotten har stödtagarna fått det bättre och inkomstskillnaderna ökar inte längre lika snabbt. Men alla åtgärder till trots har stödtagarnas relativa ekonomiska situation försämrats i och med att den allmänna inkomstutvecklingen samtidigt varit mycket gynnsam och medianinkomsten stigit.

En bättre välfärd för barnfamiljerna bör tydligare markeras som ett samhällspolitiskt mål, understryker utskottet.

Bistånd

Enligt såväl regeringsprogrammet som regeringens biståndspolitiska program är det tänkt att biståndsanslagen före 2010 ska höjas till 0,7 procent av bruttonationalinkomsten. Räknat i euro har anslagen för Finlands bistånd ökat kraftigt under denna regeringsperiod, men deras andel av bruttonationalinkomsten ligger fortfarande under målnivån. Nästa år är det tänkt att avsätta 0,43 procent av nationalinkomsten för bistånd.

Rambeslutet innehåller inga bindande siffror för biståndsanslagen 2008—2011. Regeringen uppger att beslutet om tillväxtsiffrorna för biståndet tas först i samband med förhandlingarna om regeringsprogrammet och ramarna efter riksdagsvalet 2007. Siffrorna i rambeslutet är därför kalkylmässiga.

Utskottet hänvisar till sina tidigare ståndpunkter och anser det fortfarande viktigt att man inte ger upp ambitionen avseende biståndsanslagens nivå, låt vara att målet 0,7 % före utgången av 2010 inte nås med anslagen i rambeslutet. Med hänsyn till uppläggningsen av biståndsarbetet vore det viktigt att besluten om finansieringsnivån är långsiktiga.

Utveckling av landsbygden

I rambeslutet har inte beaktats att EU:s nya programperiod innebär förändringar för utveckling av landsbygden. Beslutet om Finlands nationella medfinansiering fattas nämligen först när EU:s länderspecifika andel blivit klar.

Odlarna måste ha en garanterad inkomstnivå också i framtiden, understryker utskottet. Detta

bör beaktas redan när budgetpropositionen för 2007 bereds.

Miljöarbeten

I år har 11,9 miljoner euro avsatts för miljöarbeten, men under ramperioden sjunker anslagen till 9 miljoner euro per år. Situationen förvärras ytterligare av att bidragen till vattenvård halveras 2007 och upphör helt 2008.

Behovet av miljöarbeten har ökat påtagligt men anslagen för dem har varit minimala. Anslag för miljöarbeten behövs bl.a. för att minska eutrofieringen i sjöar och vattendrag, inklusive Östersjön, för att undanröja hälsoriskerna av farliga ämnen i marken och för att trygga tillgången till rent råvatten. Vattenvårdsbidragen används framför allt till att förbättra avloppshanteringen i glesbygden.

Det är på många sätt lönsamt med miljövårdsarbeten, eftersom man genom dem kan förbättra miljöns tillstånd samtidigt som de också ökar sysselsättningen.

Det är angeläget, menar utskottet, att miljövårdsarbetena får mer pengar i framtiden.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan sagda föreslår finansutskottet

att riksdagen beslutar sända detta betänkande till statsrådet för kännedom och för behövliga åtgärder.

Helsingfors den 12 maj 2006

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Markku Koski /cent
vordf. Matti Ahde /sd
medl. Kyösti Karjula /cent (delvis)
Jari Koskinen /saml
Pekka Kuosmanen /saml
Reijo Laitinen /sd
Maija-Liisa Lindqvist /cent
Mika Lintilä /cent
Pekka Nousiainen /cent
Tuija Nurmi /saml
Pirkko Peltomo /sd
Iivo Polvi /vänst (delvis)

Markku Rossi /cent
Matti Saarinen /sd
Kimmo Sasi /saml
Anni Sinnemäki /gröna
Irja Tulonen /saml
Kari Uotila /vänst
Jukka Vihriälä /cent
ers. Bjarne Kallis /kd
Mikko Kuoppa /vänst (delvis)
Aulis Ranta-Muotio /cent (delvis)
Maija Rask /sd.

Sekreterare i delegationen var

utskottsråd Hellevi Ikävalko.

RESERVATION 1

*Motivering***Den allmänna ekonomiska politiken**

Bruttonationalprodukten ökade i fjol med 2,1 procent. På grund av den utdragna arbetskonflikten i skogsbranschen blev den ekonomiska tillväxten 2005 lägre än vad den hade behövt vara och därför lovar prognoserna för 2006 helt missvisande en mycket rask tillväxt för att jämförelsen utgår från en lägre nivå. Om man räknar bort effekterna av arbetskonflikten i pappersbranschen får man enligt Etlas (Näringslivets forskningsinstitut) bedömning en tillväxtprocent på 2,8—3,0 procent för i år och en något högre tillväxt på 2,9—3,1 procent för i fjol. Enligt samma prognos mattas tillväxten 2007 av till 2,5 procent och kommer att vara helt beroende av den inhemska efterfrågan.

Den ekonomiska tillväxten har framför allt gynnats av att regeringen bedrivit en samlingspartistisk skattepolitik, som dels bidragit till att öka köpkraften och den privata konsumtionen, dels hindrat arbetskraftskostnaderna från att ske- na i väg. Köpkraften ökade särskilt påtagligt 2003 och 2004 när hushållens realinkomster ökade drygt 5 procent. Enligt Skattebetalarnas centralförbund kommer medellöntagarens köpkraft att öka 2005 och 2006 med drygt 2 procent. Däremot ger köpkraftens utveckling bland pensionärerna anledning till oro. Beskattningen av dem borde justeras med det snaraste åtminstone till den del den för tillfället på vissa nivåer är strängare än beskattningen av löntagare.

I ett perspektiv som omfattar hela valperioden 2003—2006 har bruttonationalprodukten ökat med i snitt 2,7—3,0 procent per år. Under den förra valperioden var den ekonomiska tillväxten i snitt 2,9 procent per år och 1995—1998 i snitt 4,6 procent. Den förväntas avta till omkring 2 procent på medellång sikt. OECD kommer med en ännu dystrare prognos för Finlands framtida utveckling. I länderrapporten för Fin-

land från oktober 2004 bedömer organisationen att tillväxten i bruttonationalprodukten avtar i betydande grad. Under 1995—2000 ökade bnp per capita 4,4 procent. Tillväxten beräknades ligga kring 2,1 procent 2000—2005. Under 2005—2010 kommer bnp per capita att öka med bara 1,3 procent och 2010—2020 att avta ytterligare till 1,0 procent. Den ekonomiska tillväxten på medellång sikt begränsas framför allt av förändringarna i befolkningens åldersstruktur, en allt långsammare ökning av produktiviteten, en trög produktionskapacitetsökning på grund av låga investeringar under de senaste åren och en internationell omstrukturering inom produktionen. Med hänsyn till att utgiftsramarna sträcker sig ända till 2011 borde regeringen ha dragit upp bredare riktlinjer för hur vår ekonomiska tillväxtpotential kan förstärkas oberoende av att den sittande regeringen i praktiken bara har ansvar för att göra upp budgeten för 2007. Vi borde redan nu ha börjat förbereda oss för den kommande valperiodens utmaningar.

Problemen med tillgången på arbetskraft tornar upp sig

I slutet av 2005 var de sysselsatta efter bortrensade säsongvariationer omkring 50 000 fler än i april 2003. Enligt finansministeriets bedömning kommer det att uppstå över 30 000 nya arbetstillfällen i år. Det är fullt möjligt att regeringen kommer åtminstone nära sitt mål om 100 000 nya arbetstillfällen. Vi har anledning att vara mycket nöjda med utvecklingen, även om regeringens sysselsättningspolitik har mycket lite med denna prestation att skaffa.

Konsekvenserna av den förändrade åldersstrukturen för tillgången på arbetskraft påverkar i hög grad våra samhällsekonomiska tillväxtutsikter. Arbetskraftsutbudet är för tillfället på väg upp i och med att äldre arbetstagare stannar allt längre kvar i arbetslivet, unga söker sig allt aktivare ut i arbetslivet i och med att det har blivit lättare att få jobb och allt fler utlänningar söker

arbete på den finländska arbetsmarknaden. Befolkningen i arbetsför ålder slutar öka mot slutet av 2000-talet och minskar därefter med omkring en halv procent per år. Redan nu kan man se problemen med tillgången på arbetskraft i många branscher, inte minst regionalt. Problemen med tillgången kan lösas bara genom bättre anpassning av regional och yrkesmässig efterfrågan och utbud och genom att aktivera vår stora outnyttjade arbetskraftspotential. För att sysselsättningsläget ska förbättras måste allt fler som inte ingår i arbetskraften aktiveras att söka sig ut på arbetsmarknaden. Produktivitetens utvecklingen i den offentliga sektorn bidrar till att underlätta tillgången på arbetskraft. Enligt vissa beräkningar leder enbart det att man ersätter den naturliga avgången i den offentliga sektorn och tillhandahåller de ökade äldre omsorgstjänsterna utan andra åtgärder till att varannan arbetssökande måste rekryteras i den offentliga sektorn.

Tillgången på arbetskraft försvagas inte bara av ålderstrenden utan också av den fortsatta höga strukturella arbetslösheten. I fjol omfattade den strukturella arbetslösheten över 150 000 personer. Omkring 3 procent av arbetskraften omfattas av arbetskraftsförvaltningens utbildnings- och stödsysselsättningsåtgärder. Alla arbetskraftspolitiska åtgärder till trots har en stor del av de långtidsarbetslösa och upprepat arbetslösa fortfarande inte adekvata möjligheter att få arbete på den öppna arbetsmarknaden. Och detta trots att regeringen år efter år har byggt ut sina s.k. aktiva arbetskraftspolitiska åtgärder.

Nyckelordet är produktivitetstillväxt

Ett av de viktigaste målen för den ekonomiska politiken är att höja produktiviteten. Finland måste kunna behålla sin produktivitetsfördel gentemot ekonomier på uppgång om vi ska klara oss i den skärpta ekonomiska konkurrensen. Arbetets produktivitet grundar sig på fasta investeringar, humankapital och teknisk utveckling i både offentlig och privat sektor. Staten bör avsätta allt mer budgetmedel just på produktivitetshöjande objekt som utbildning, transporter och forskning och utveckling. Tyvärr är det precis den här typen av objekt, som FoU-utgifter,

som i det förra och det nu aktuella beslutet om utgiftsramarna drabbas av sparåtgärder på ministerienivå.

De fasta investeringarna har minskat på ett oroväckande sätt i Finland. I flera branscher har investeringarna inte på länge räckt till ens för att ersätta den kalkylerade kapitalförslitningen. Mot slutet av 2005 och i början av 2006 skedde en viss uppryckning i investeringar, men också den kan bli kortvarig för att åtminstone små och medelstora företags investeringsförväntningar har sviktat. Det senaste saldotalet enligt företagsbarometern för små och medelstora företag är faktiskt det lägsta i barometerns historia. Samtidigt har finansministeriet arbetat på en ändring av avskrivningssystemet. Det handlar i verkligheten om skärpt beskattning som kommer att försvaga företagens intresse för investeringar. Enligt vissa kalkyler kan kraven på investeringars avkastning stiga med upp till 20 procent. Det betyder att utländska företags investeringar flyttas utanför Finlands gränser och att inhemska företags ekonomi belastas av de ökade kostnaderna för att finansiera investeringar. En skatteåttstramning urholkar primärindustriens villkor ytterligare eftersom den slår hårdast just mot kapitalintensiva branscher som skogs- och metallindustrin. Samlingspartiet har redan avvisat ändringen. För den framtida tillväxten är det absolut väsentligt att vi får avsevärt fler tillväxtorienterade företag i Finland. Ett av hindren för företagens tillväxt och fortsatt företagsamhet är beskattningen på arv och gåva vid generationsväxling.

Kompetens, specialisering och produktiv innovation är nycklarna till ekonomisk tillväxt. Också finansutskottet anser att villkoret för Finlands framgång är att vi satsar ännu mer på forskning och utveckling, utbildning samt på innovation och internationalisering. Vi måste med alla medel se till att Finland i framtiden upplevs som attraktivt för lokalisering av företagsamhet som kräver spjutspetskunskap och för produktutveckling. Samlingspartiet har tidigare krävt att anslagen för forskning och utveckling ska höjas till minst den nivå som lagts fast i regeringsprogrammet. I proportion till bruttona-

tionalprodukten ligger FoU-anlagen fortfarande under målet på fyra procent. År 2004 ökade de totala anlagen för FoU med fem procent mot omkring 4 procent 2003. Den kvantitativt största ökningen skedde i företagssektorn. Ökningen i den offentliga finansieringen har med nöd och näppe nått den överenskomna nivån i regeringsprogrammet och släpar klart efter den rekommenderade nivån i den s.k. globaliseringsrapporten. Finland klarar sig mycket bra i bakåtblickande konkurrenskraftsmätningar, men läget är inte alls lika bra om vi ser t.ex. på hur attraktivt Finland är som lokaliseringsobjekt för forskning och utveckling eller för investeringar i industri. Vi kan bara konstatera att Finland i IMD:s senaste konkurrenskraftsjämförelse ramlat ifrån sjätte plats till tionde plats. Samhället måste skapa incitament för innovation och för investeringsmöjligheter. Med hjälp av offentlig finansiering måste det ses till att inte minst universitet och forskningsinstitut har adekvata resurser. Det har konstaterats i flera undersökningar att den offentliga FoU-finansieringens volym inverkar positivt också på företagens egen FoU-finansiering, både kvantitativt och kvalitativt.

Inom den offentliga ekonomin har regeringen kört i gång ett projekt som främjar produktiviteten i statsförvaltningen. Det går ut på att 9 600 av de ca 26 000 arbetsplatser som nu upptas av personer som går i pension från statsförvaltningen fram till 2011 eller tar anställning hos andra arbetsgivare inte tillsätts. Men målen har skrivits ner en aning, vilket kan betyda att vi inte nödvändigtvis når en årlig produktivitetstillväxt på två procent. Det bör också noteras att produktiviteten inte automatiskt höjs bara genom att antalet anställda skärs ner. Det kan också vara bra att komma ihåg att den offentliga sektorn sträcker sig långt utöver statsförvaltningen och att kommunerna har ansvar för största delen av servicen. Det är en stor utmaning för omstruktureringen av den kommunala servicen. Den springande punkten i kommun- och servicestrukturreformen, som fortsatt stampar på stället, är däremot inte frågan om kommunindelning utan hur vi på längre sikt ska kunna garantera att

kommuninvånarna har tillgång till en högkvalitativ och heltäckande basservice.

Den ekonomiska omstruktureringen prövar industrin

En arbetsgrupp under ledning av statssekreterare Anssi Paasivirta lade vid rammanglingen fram sina åtgärdsrekommendationer för regeringen och flera av dem gick ut på att utveckla arbeidskrafts- och näringscentralernas verksamhet i områden som drabbats av omstrukturering. Regeringen räknar med att stödja människor och orter i trångmål med hjälp av behovsprövade finansiella bidrag och utbildnings-, sysselsättnings- och investeringsstöd. Dessutom kommer elaccisen att sänkas för industrin och växthusnäringen från början av 2007. Åtgärderna är helt säkert nödvändiga, men de lindrar snarare symptomen än biter på de egentliga orsakerna till problemet.

Samlingspartiet har efterlyst en samlad industripolitik som åtminstone i viss utsträckning kan garantera att industrins arbetsplatser blir kvar i Finland. Det finns ett verkligt hot om att arbetsplatser försvinner utanför landets gränser. Regeringen bör komma med en tydlig strategi bl.a. för att säkra tillgången till energi till ett skäligt pris, höja kvaliteten på yrkesutbildningen och göra den mer attraktiv, genomföra färdinvesteringar som bäst kan stödja tillväxt och sysselsättning och öka den arbetsbaserade invandringen. Det vore ytterst viktigt med en klar signal nu när primärindustrin helt tydligt överväger en omlokalisering av produktionen.

Balansen i statsfinanserna och ramförloppet

Regeringen bedömer att inkomstutvecklingen har varit bättre än beräknat och utgiftsökningarna måttfulla och att statsfinanserna 2007 enligt begreppsapparaten i nationalräkenskaperna kommer att vara i balans. De senaste årens goda ekonomiska utveckling ger utslag i ett bättre sysselsättningsläge, vilket i sin tur förstärker statsfinanserna. En förändring i tillväxten på ungefär en halv procentenhet rubbar inom några år balansen i statsfinanserna med omkring en pro-

centenhet i förhållande till bruttonationalprodukten. Det syns också i statens dividendinkomster och inkomsterna från försäljning av statens egendom att ekonomin har börjat återhämta sig.

Men i redogörelsen framhålls att den offentliga ekonomin på grund av befolkningens stigande medelålder på lång sikt inte kan anses vila på en hållbar grund. Om den ekonomiska tillväxten avtar och trycket på ökade utgifter växer hotas den sjunkande trenden i skuldförhållandet 2008—2011. På denna punkt förutsätter regeringen på grund av situationen i den offentliga ekonomin helt riktigt att det behövs en fortsatt återhållsam utgiftspolitik och att statsskulden måste minskas under de kommande åren. Ett problem i den här balansgången är också den lokala förvaltningens kroniska underskott. Finansiella svårigheter och skuldsättning drabbar nästintill nästan alla kommuner oberoende av storlek och belastar i sin tur den totala finansiella balansen i den offentliga ekonomin. Kommunernas utgifter har hela 2000-talet ut ökat snabbare än samhällsekonomin. Krisläget i den kommunala ekonomin gör att effektivitetshöjande projekt hotar att bli liggande och då är de nödvändiga besparingarna egentligen inte möjliga om man inte sänker servicenivån. Utvecklingen är inte hållbar. Därför bör den statliga och den kommunala ekonomin inte längre behandlas som separata.

Som framhålls i redogörelsen ligger rambeslutet för 2007 helt i linje med den fastslagna ramen för valperioden för 2003. Beslutet ruckar således inte på de tidigare riktlinjerna för de totala ramutgifterna; i stället har ramen för 2007 justerats tekniskt i motsvarighet till förändringarna i pris- och kostnadsnivån och omstruktureringarna i budgeten. Till denna del har regeringen kanske hållit alltför hårt fast vid sina beslut i början av valperioden och gjort det omöjligt att reagera på eventuella förändringar i ekonomin. Också finansutskottet fäster sig vid att det kan behövas en pånyttbedömning av anslagen om anslagsnivån har visat sig vara klart för låg. Regeringen gick slutligen med på ett undantag när den såg över reglerna för användning av försäljningsinkomster. Det är precis vad samlingspar-

tiet har yrkat på vid flera tillfällen under valperioden. Riksdagen har under flera år i rad upprepade gånger varit tvungen att öka samma anslag i regeringens budgetproposition för att riksdagens tydliga viljeyttringar inte har beaktats i rambesluten och den vägen kommit med i budgetpropositionerna. På denna punkt har det tyvärr inte skett någon förändring.

Fortsatt obalans i den kommunala ekonomin — regeringen står handfallen

Kommunernas ekonomiska situation har försämrats under hela valperioden och rekordmånga kommuner har tvingats höja inkomstskatteprocentsatsen för 2006. Om det krisar till sig i den kommunala ekonomin är det risk för kommuninvånarnas basservice, hemservicen för äldre, handikappservicen, sjuk- och hälsovårdsservicen och utbildningen. Kommunernas inkomster räcker inte till för att täcka utgifterna och så hade vi också hela 139 kommuner med negativt årsbidrag 2005.

Den årliga tillväxten i kommunernas omkostnader måste fås ner från över fem till under fyra procent. För att det ska vara möjligt krävs det beslut om omläggningar i tjänsteproduktionen för att höja produktiviteten. I det sammanhanget måste också kommunerna omstruktureras rent konkret. För kommunsammanslagningar anvisas 53 miljoner euro i bidrag 2007. I årets budget finns det 24,6 miljoner euro för sammanslagningar. Regeringen bedömer att kommun- och servicestrukturreformen leder till att de behovsprövade understöden till kommunerna stegvis kan minskas med 20 miljoner euro per år under ramperioden 2007—2011. År 2005 delades totalt 40 miljoner euro i behovsprövade understöd ut till 105 kommuner.

Regeringens kommun- och servicestrukturreform är den viktigaste enskilda frågan under innevarande valperiod. Och ändå har målnivån sjunkit avsevärt. De viktigaste regeringspartierna ser ut att ha sinsemellan högst divergerande mål bl.a. för hur ambitiös ramlagen bör vara. Samlingspartiet stöder kraftfullt modellen med starka primärkommuner i motsats till centerpar-

tiets modell med tvångssamkommuner eller landskap. Om centern lyckas driva igenom sin modell kan vi säga adjö till den kommunala demokratin och självstyrelsen i Finland. I en tvångssamkommun kan kommuninvånaren inte längre göra sig hörd utan alla viktiga beslut fattas av samkommunen. I en stark primärkommun kan man däremot garantera att en genuin kommunal demokrati får fortleva och trygga tillgången till tjänster.

Också om regeringen hittar en gemensam metod och lyckas få fart på kommun- och servicestrukturreformen är det klart att det inte räcker till för kommunerna i deras akuta ekonomiska kris. Den kommunala ekonomin har försvagats ytterligare på grund av det tvångslån som staten tagit upp hos kommunerna och de nya förpliktelser som kommunerna påförts. I början av 2005 justerades den lagfästa fördelningen av kostnader mellan stat och kommuner och enligt den borde statsandelarna till kommunerna ha höjts med 502 miljoner euro räknat från början av 2005. Enligt den lag som gällde under den förra valperioden borde de höjda statsandelarna till följd av den justerade fördelningen av kostnaderna mellan stat och kommun ha betalats inom två år. Men statsminister Vanhanens regering förlängde ensidigt genom en lagändring betalningstiden till fyra år. Till råga på allt periodiserades hela 194 miljoner euro av justeringen till 2008, alltså först den kommande valperioden. Om summan hade betalats i tid skulle det ha lyft statsandelarna till kommunerna närmare de verkliga kostnaderna. Det här så kallade tvångslånet betyder förluster på totalt 840 miljoner euro för kommunerna jämfört med om staten hade höjt statsandelarna direkt i början av 2005. Det är en av orsakerna till kommunernas skuldspiral: År 2005 var kommunernas skuld per invånare i snitt 1 327 euro.

Kommunernas ekonomiska nöd drabbar skoleleverna...

Enligt regeringsprogrammet ska de resurser som frigörs när åldersklasserna minskar användas till att stärka utbildningen. Men regeringen har inte

velat infria detta sitt löfte. I redogörelsen framhålls att statsandelarna till undervisningsväsendet förväntas minska med omkring 98 miljoner euro under ramperioden. Utgifterna för undervisningsväsendet minskar ändå inte i samma proportion som statsandelarna och det betyder särskilda problem på kommunal nivå. En lärares lön är till exempel densamma oberoende av om det finns 15 eller 19 elever i klassen och kostnaderna för fastighetsunderhåll är oförändrade.

I Finland har utbildningsutgifterna i relation till bruttonationalprodukten minskat från 6,7 procent 1995 till omkring 4 procent 2005. Det har visserligen sparats in pengar inom undervisningen genom utveckling av styrmekanismer och slopad dubbelförvaltning och utbildning. Samlingspartiet understryker än en gång att man måste öka resurserna för allmänbildande utbildning, höja statsandelarna för den grundläggande utbildningen och använda de pengar som sparats in genom att åldersklasserna minskat oavkortade för att utveckla utbildningen. Dessutom bör kommunerna ersättas för utgifterna för sina nya förpliktelser. Utbildningen ska vara en unik prioritering i Finland, för det är bara genom att öka vårt nationella kunskapskapital som vi klarar oss i framtiden. Utbildningen spelar också en stor social roll och kan utnyttjas som ett verktyg för att påverka bl.a. medborgarnas hälsa, marginalisering, demokratisering och livskvalitet över lag.

Samlingspartiet föreslår en sådan översyn av statsandelssystemet att det underlättar för kommunerna att ordna grundläggande undervisning över kommungränserna. Skolnätet bör bevakas kontinuerligt och som ett led i den normala planeringen av kommunens skolväsen. Det bör också betraktas i ett regionalt perspektiv och hinder för skolgång över kommungränserna undanröjas. Skolorna ska också ha en chans att specialisera sig. Undervisningen bör kunna ske i tillräckligt små grupper och alla unga som gått grundskolan ut garanteras en utbildningsplats. Samverkan mellan läroanstalter bör utvecklas så att det stöder utbudet av allmänbildande och yrkesinriktad utbildning. Problemet för utbildningen på andra stadiet är yrkesskolornas låga

attraktivitet och det fortsatt ökade elevunderlaget i gymnasier. Fler elever måste lockas till yrkesutbildning och fler nybörjarplatser inrättas med hänsyn till arbetsmarknadens behov. Finland behöver inte bara magistrar utan också mästare.

...och social- och hälsovårdstjänsterna

Under de kommande tjugo åren åldras befolkningen i Finland snabbare än i något annat EU-land. Kommunernas svaga ekonomi inverkar givetvis på deras möjligheter att tillhandahålla kommuninvånarna högkvalitativa social- och hälsovårdstjänster. Statsandelarna till social- och hälsovården beräknas nu öka med 163 miljoner euro under ramperioden, men samtidigt ökar kommunernas uppgifter med 480 miljoner euro för att befolkningen åldras. En stor del av kostnaderna för detta måste alltså fortfarande betalas av kommunerna själv.

Kostnaderna för det nationella hälsoprojektet kommer att vara som högst just under de här åren. Kommunerna behöver den tidigare utlovade statsandelen till fullt belopp för att klara dagens och framtidens utmaningar. Samlingspartiet poängterar att de här lösningarna och anslagsnedskärningarna inom social- och hälsovården ifrågasätter om vårdgarantin kan genomföras på lika villkor för alla. Vårdgarantin ska också hjälpa seniorerna att klara sig hemma så länge som möjligt och därmed kan den likställas med rehabilitering i vid bemärkelse. De ursprungliga besluten om det nationella hälsoprojektet och finansieringen av det fattades 2002 när samlingspartiet satt med i regeringen. Samlingspartiets riksdagsgrupp lämnade bl.a. 2005 en gemensam budgetmotion (BM 1267/2005 rd) om upphävande av beslutet att skära ner anslagen för det nationella hälsoprojektet 2006. Regeringspartierna stödde förslaget under behandlingen i riksdagen.

Under ramperioden ökas den s.k. EVO-finansieringen för social- och hälsovården med totalt 20 miljoner euro. Tillägget räcker inte till för kostnaderna för EVO-verksamhet. Anslagen för det nationella hälsoprojektet 2007 skärs dessut-

om enligt rambeslutet för 2005 med 25 miljoner euro. Också 2006 minskades anslagen för det nationella hälsoprojektet med 25 miljoner euro och därmed har regeringen totalt minskat anslagen med 50 miljoner euro. Utöver detta har regeringen beslutat skära utvecklingspengarna för social- och hälsovården med 15 miljoner euro. Enligt det tidigare rambeslutet borde utvecklingspengarna 2007 ha varit 30 miljoner euro.

Farledsnätets skick motsvarar inte behoven

Som ett led i sparåtgärderna genomförs inom kommunikationsministeriets förvaltningsområde 2007 en besparing av engångsnatur om sammanlagt 6 miljoner euro som avser basväghållning och basbanhållning och från och med 2007 en besparing om 2,65 miljoner euro som avser det sammanlagda beloppet av ministeriets verksamhetsanslag och anslagen för forskning och utveckling. Besparingen bidrar inte till att för-sätta trafiknätet i ett tidsenligt skick, vilket skulle vara viktigt med tanke på den finansiella tillväxtpotentialen och trafiksäkerheten. Eftersom avstånden är långa i vårt land är ett fungerande farledsnät mycket viktigt särskilt för den utrikes-handel som går från Hangö till Ryssland. Genom att bygga trafikleder och sköta underhållet av dem höjs servicenivån på farledsnätet, vilket har en direkt positiv effekt på medborgarnas välbefinnande och den ekonomiska konkurrenskraften.

Basväghållningens finansieringsnivå är 555,3 miljoner euro enligt rambeslutet. Detta är ca 50 miljoner mindre än den förverkligade finansieringsramen under de senaste åren. Kommunikationsministeriet har föreslagit en ram om 640 miljoner euro för basväghållningen. Enligt vägförvaltningens experter ligger målnivån för finansieringen av basväghållningen på 710 miljoner euro. Den låga anslagsnivån kan på sikt leda till dagtjänande om nivån på vägarnas skick och att det i stället läggs mer pengar på trafiksäkerhet och brådskande grundvattenskydd. I brist på anslag vill man öka säkerheten på vägarna genom att införa lägre hastighetsbegränsningar, bygga mitträcken och öka den automatiska trafikövervakningen.

En ministerarbetsgrupp föreslog 2004 med hänsyn till produktivitetsökningen och den höjda kostnadsnivån 330 miljoner euro för basbanhållningen. Nu förefaller nivån ligga på bara 264 miljoner euro. På sikt leder den nuvarande finansieringsnivån till att endast ungefär 2/3 av det nuvarande bannätet kan hållas i trafikerbart skick. Redan 2008 får man lov att gradvis börja lägga ner mindre trafikerade banor bara på grund av deras dåliga skick. Dessa banor är ca 16 procent av hela bannätet på nästan 6 000 kilometer. När bannätet och servicenivån på tågmaterielen sakta men säkert blir sämre försvagas också tågtrafikens konkurrenskraft. Det blir svårt att förbättra exempelvis banan mellan Seinäjoki och Uleåborg eftersom de ersättande omvägarna är i så dåligt skick. På detta sätt försämras hela tågtrafiken. Också saneringarna av stora bangårdar skjuts nu fram på obestämd tid. Den enskilda tågresenären retar sig allra mest på de eviga förseningarna. Den största fördelen med att anlita tåg borde vara att det är ett okomplicerat och pålitligt sätt att ta sig fram så att medborgarna kan lägga upp och följa sina exakta tidtabeller. Det är inte heller möjligt att hålla igång tillräcklig service på glesbygden eller att trygga den äldre befolkningens möjligheter att röra sig. Konstigt nog investerar regeringen samtidigt stora pengar i nya snabbgående tåg och rutter.

Nästa regeringsperiod är det nödvändigt att beakta kraven på ökade anslag för basväghållningen och basbanhållningen när anslagen dimensioneras. Vårt huvudvägnät är till största delen byggt på 1960- och 1970-talen och dålig beläggning, grusvägar, menföre, rusningstrafik och broar med viktbegränsningar bidrar till att öka kostnaderna för landsvägstrafiken. Samlingspartiet tvingas än en gång konstatera att det föreslagna anslaget för basväghållningen fortfarande inte gör det möjligt att komma ifatt ombyggnadsbehovet.

Regeringens rambeslut innehåller inte i detta skede några beslut om nya farledsinvesteringar. Regeringen har i linje med riksdagens uttalande i saken lovat överväga möjligheterna att inleda nya farledsprojekt 2007 och 2008 i samband med

beslutet om budgetpropositionen för 2007. Regeringen ska då beakta de statsekonomiska marginalerna samt eventuella intäkter från försäljning av statens egendom, som under de senaste åren har varit betydande. Också finansutskottet kritiserar i betänkandet det oförutsebara och kortsiktiga i ett sådant beslutsfattande. Det är mycket kortsiktigt av regeringen att skjuta fram för Finlands konkurrenskraft livsviktiga investeringar till nästa valperiod. Nästa regering kommer hur som helst att stå med finansieringsåtaganden för minst 1,85 miljarder euro, vilka kommer att falla ut åren 2008—2009.

Kommunikationsministeriet har föreslagit att kollektivtrafikens anslagsram ökas med 10,5 miljoner euro 2007 och 9,0 miljoner euro 2008—2011. Utan dessa ökningar drivs köptrafiken in i en akut kris och det blir omöjligt att upprätthålla servicenivån på fjärrtågtrafiken. För att ordna det basala närtrafikutbudet krävs en ramökning om 3,6 miljoner euro från 2007. Utan en sådan ökning måste exempelvis trafiken på direktbanan mellan Kervo och Lahtis läggas ner fyra månader efter att den inleddes.

Utan en ramökning blir man tvingad till radikal gallring i busstrafiken på landsbygden och till nedläggning av sådan trafik som ansetts vara nödvändig för att upprätthålla den basala servicenivån. Detta försvagar villkoren för en lönsam trafik, vilket ytterligare ökar behovet av köptrafik och därmed också kommunernas utgifter. Den basala servicenivån kunde tryggas med en ökning om tre miljoner 2007 och 1,5 miljoner åren 2008—2011.

I statsrådets ramredogörelse omnämns inte kollektivtrafiken som stadstrafikens kärna en enda gång. I medelstora städer är kommunerna tvungna att höja kollektivtrafikens biljettpreiser på grund av att staten ytterligare reducerar sin finansieringsandel. Behovet av ökade anslag är ungefär en miljon euro 2007 och 2008 samt två miljoner euro från 2009 framåt. Med en ramökning om en miljon euro 2007 kan de medelstora städernas utvecklingsprojekt inom kollektivtrafiken snabbas upp och resecentra som möjliggör kombinationsresande inrättas i hela landet.

Målen i den säkerhets- och försvarspolitiska redogörelsen uppnås inte

Det krävs långsiktiga planeringsstrategier för att planera, förbereda och genomföra de uppgifter som finns inskrivna i lagen om försvarsmakten. Det behövs ungefär tio år för varje utvecklingsfas att bygga upp en kapacitet för försvarsmaktens militära försvar, livsviktiga samhällsfunktioner och internationell krishantering. Merparten av tiden går åt till att skaffa fram materiel och utbilda trupper.

Strategierna för att utveckla försvarsmakten läggs fast i statsrådets säkerhets- och försvarspolitiska redogörelse, som har godkänts av riksdagen. Det gjordes redan i samband med redogörelsen 2004. Den föreslagna statsfinansiella ramen ligger betydligt under den nivå som anges i den säkerhets- och försvarspolitiska redogörelsen från 2004. Fram till 2012 kommer eftersläpningen att ligga på cirka 580 miljoner euro. Inte heller den finansiella nivån för fastighetsreformen från 2003 infrias.

Regeringen håller hela tiden på att tidsmässigt omfördela utgifterna för försvarsmakten och 2007 ska utgifterna minska med 35 miljoner euro. Redan genom det förra rambeslutet sänktes nivån på kärnverksamheterna, bland annat på repetitionsövningarna och flyg- och fartygsverksamhet inom marinen och flygvapnet. Därför måste nedskärningarna nästa år drabba upphandlingen av försvarsmateriel. Dessutom tar ramen bara delvis hänsyn till behoven i fastighetsreformen när det gäller kapital- och underhållshyror för lokaler. Trots utfästelserna i samband med reformen måste försvarsmakten stå för nästan hälften av sin ram för fastighetsfinansiering som ökar med tre miljoner euro årligen genom fastighetsreformen. Dessutom har bränslepriserna stigit stadigt sedan 2004 och stiger fortfarande. För försvarsmaktens långsiktiga verksamhet vore det rationellt att göra en permanent ändring i ramen för att täcka in merkostnaderna på grund av prisstegringarna.

Det krävs en trovärdig ram som håller för hela programperioden, om försvarsmakten ska kunna bygga upp och ha kvar sin kapacitet samt balansera upp verksamheten och ekonomin. Så har det

inte varit och man har flera gånger varit tvungen att tumma på målen. Om ramminskningarna för de kommande åren fortsätter enligt samma mönster som 2005, 2006 och 2007 åläggs försvarsmakten nya besparingsplikter och då skakar vår nationella säkerhet i sina grundvalar. Med anslagen i ramförslaget kan inte målen i den säkerhets- och försvarspolitiska redogörelsen från 2004 nås.

Anslagsmålen för utvecklingssamarbete uppnås inte

Statsminister Vanhanens regering utfäster sig både i regeringsprogrammet och i det utvecklingspolitiska programmet att se till att biståndsanslagen fram till 2010 höjs till 0,7 procent av bni. I år uppgår anslagen till 670,8 miljoner euro, 0,42 procent av bni. I utrikesministeriets ram för utvecklingssamarbete 2007 ingår 725 miljoner euro, 0,43 procent av bni. Under regeringsperioden har procentsatsen ökat med bara 0,08 procentenheter och anslagen med 232 miljoner euro. Utskottet har ansett det ändamålsenligt att inte inkludera siffrorna för utvecklingssamarbete 2008—2011 i rambeslutet.

Utvecklingspolitiska kommissionen har räknat ut att det behövs 813 miljoner euro (0,5 procent av bni) om anslagen ska stiga i jämn takt. Trots rambeslutet håller regeringen fast vid att 0,7 procent fortfarande är det politiska målet. Frivilligorganisationerna har räknat ut att Finland med den nuvarande takten kommer upp till nivån 0,7 procent först omkring 2018, och det är en optimistisk bedömning. Tillämpar man utrikesministeriets beräkningar måste anslagen stiga med cirka 420 miljoner på ett år (2009—2010). Det är knappast den bästa möjliga planeringen av utvecklingspolitiken. Ändå kunde de snabbt ökande anslagen användas fullt ut om de gick till snabbare ökning av programstöd, humanitär hjälp och multilateralt samarbete. Stöd bör framför allt ges till de minst utvecklade länderna och anslagen riktas in på en liten grupp länder. Samlingspartiet har anfört kritik mot ineffektiviteten i utvecklingssamarbetet. Trots att stödet går till färre länder har programgenomför-

andet krånglat och de största samarbetsländerna fått allt mindre pengar på 2000-talet.

Samlingspartiet upprepar än en gång sitt krav på att regeringen infriar sitt löfte att höja anslagen till utvecklingssamarbete och samtidigt visar sin vilja att vara med och halvera fattigdomen i världen fram till 2015. När det sista rambeslutet för valperioden inte innehåller några satsningar på utvecklingssamarbete kunde regeringen gott öppet medge att det tidsmässiga målet 2010 inte längre stämmer. För att understryka vårt krav på att infria målet 0,7 procent för biståndsanslagen omfattade vi kristdemokraternas interpellation om biståndsåtagandet i regeringsprogrammet från april 2005.

Förslag

På grundval av det ovanstående föreslår vi

att följande uttalanden tas in i betänkandet:

Reservationens förslag till uttalanden

1. *Riksdagen förutsätter att slutposten i statens så kallade tvångslån från kommunerna betalas ut till kommunerna i sin helhet under 2007.*
2. *Riksdagen förutsätter att besparingarna till följd av mindre årskullar i överensstämmelse med regeringsprogrammet används till att förbättra utbildningen.*
3. *Riksdagen förutsätter att besparingarna i finansieringen av det nationella hälsovårdsprojektet återtogs och att det säkerställs att vårdgarantin genomförs enligt den ursprungliga planen.*
4. *Riksdagen förutsätter att anslagen för basväghållning och basbanhållning höjs för att trafiklederna ska kunna underhållas och trafiksäkerheten förbättras.*

Helsingfors den 12 maj 2006

Jari Koskinen /saml
Pekka Kuosmanen /saml
Tuija Nurmi /saml

Irja Tulonen /saml
Kimmo Sasi /saml

RESERVATION 2

Motivering

Utskottet tar upp viktiga frågor och problemställningar i betänkandet. Men majoriteten, dvs. regeringspartiernas ledamöter, vågar inte lotsa in regeringen ens på nästa år utan godkänner rentav extra nedskärningar, trots att finansramen redan nu är stram.

Det ekonomiska läget är sannerligen inte något hinder för en rättvisare politik.

Statsskuldens andel av bni har sjunkit klart jämfört med de värsta åren. Snabbare än väntat har den gått ner till 39 % och sjunker enligt kalkylerna till 35,5 % senast vid valperiodens slut, trots att man trodde att den då skulle ligga på 44 %. Budgetekonomin visade i fjol ett miljardöverskott och kommer att göra det också i år. Även statsfinanserna visar upp ett överskott detta år i stället för ett underskott på en halv miljard euro, som man befarade.

När planer för framtiden läggs upp är det skäl att notera att finansministeriet under de senaste 20 åren systematiskt har kalkylerat med alltför låga skatteintäkter — med undantag för ett enda år. Förhandsberäkningarna av balansen ger därför en negativare bild av situationen än vad den i verkligheten är.

Sanningen är att Finland har det ekonomiskt bättre än någonsin tidigare.

Rättvisa innebär att man ställer sig frågan hur den ekonomiska välfärden kan utnyttjas så att medborgarna under olika faser av sitt liv får den fungerande service de behöver och hur bristerna i jämlikheten kan avhjälpas och de medborgare stöddas som har drabbats av svårigheter.

Under den gångna valperioden har regeringens mål varit att stadigt sänka skattesatsen samtidigt som man försökt åstadkomma en balanserad budget. Detta har omöjliggjort satsningar på att motverka fattigdom och förbättra servicen. Arbetsmarknadsstödet har inte nivåjusterats och nivåjusteringen av pensionerna blev obetydlig. De studerande tvingas söka upp lämpliga långivare trots att en osäker framtid med kortjobb

sannolikt väntar dem. Kommunerna har blivit utan finansiering. Däremot har de blivit kraftigt skuldsatta då de förtvivlat försökt sköta servicen till medborgarna. Och i många fall har servicen ändå varit skral, vilket servicen för äldre kan tjäna som exempel på. För kommunerna handlar det inte längre bara om att återbetala det s.k. tvångslånet utan om mycket mer.

Finansministern påstår att regeringen satsar på service. Det stämmer inte alls. Den stora ökningen i statsandelarna är en gottgörelse för skattelättnaderna. Tidigare år ersattes kommunerna inte fullt ut för kostnadsstegringarna och nu ökar regeringen denna eftersläpning i stället för att minska den. Kommunernas snabba skuldsättning talar i själva verket ett mycket tydligare språk än en luddig hänvisning till "utveckling av servicen" eller "stor satsning". Minst lika förledande är påståendet att ökningen av statens finansieringsandel i kommunernas sammanlagda intäkter visar att regeringen skulle ha förbundit sig att se till att den kommunala servicen blir bättre.

Finansministern har återkommit till hur viktigt det är att under nästa valperiod försöka få till budgetar som visar överskott. Men överskottet ska inte uppnås genom att hålla beskattningen på nuvarande nivå utan tankegången inbegriper skattesänkningar. Under nästa valperiod kan vi alltså inte förvänta oss framsteg när det gäller att hjälpa människor i svårigheter eller nivån på sådan service som är viktig för medborgarna — åtminstone inte om den nuvarande politiken får fortsätta. Även om årtalen 2008—2011 i redogörelsen kan betraktas som en teknisk kalkyl, beskriver de väl vilket läge den nuvarande politiken kommer att försätta oss i.

Regeringspartierna motsätter sig inte ens de extra nedskärningarna i nästa års finansram eller den alltför snäva ramen för de kommande åren. Sanningen är att de accepterar en tilltagande ojämlikhet och fattigdom och stöder försämrad service.

Men den sittande regeringen har också genom sina egna beslut ökat klyftorna då den gett extra skattelättnader till dem som redan har goda inkomster och slopat inkomstskatten för de knölförmögna. Inte ens på förmögenheter som uppstår till tiotals miljoner drivs det längre in en enda cent i skatt. Det här är regeringens gåva till Finlands trettiotusen rikaste.

Vänsterförbundet arbetar för rättvisa. Att vara varadagsvänster innebär att man bryr sig om dem som har det svårt och jobbar för att trygga deras försörjning. Det är också att stoppa och vända utarmningstrenden bland barnfamiljer. Vardagsvänstern vill erbjuda hygglig dagvård, en utbildning för framtiden, en bra hälso- och sjukvård liksom också service för äldre och handikappade. Någon sådan vardagsvänster har inte stuckit ut hakan i regeringen.

Vänsterförbundets representanter i finansutskottet kan inte godkänna de budgetnedskärningar som regeringen planerar för nästa år, utom i fråga om periodiseringen av försvarsmaktens anskaffningar.

Att regeringen är hårdnackad kommer till uttryck bl.a. i oviljan att förbättra situationen för dem som har det allra svårast, i ban- och vägnätets förfall, i den allt sämre kommunala servicen och i de nugga anslagen för forskning och utveckling.

Vi föreslår att finansramen justeras så att i den ingår

- ökade inkomstöverföringar (en nivåförhöjning av arbetsmarknadsstödet, en möjlighet för den som får utkomststöd att dra nytta av barnbidragsförhöjningar, en nivåförhöjning av folkpensionen, förbättrat studiestöd) och

- ökad finansiering till kommunerna så att de kan producera tjänster.

För att säkerställa att olika regioner utvecklas jämbördigt bör ramen och därmed också nästa års budget innehålla tillräckliga investeringar i trafikleder, kollektivtrafiken och miljöarbeten.

I stället måste de överstora, till de välbärgade riktade skattelättnaderna slopas. Regeringen har för avsikt att ännu nästa år sänka marginalskatteprocenterna och slopa en inkomstklass. Det kan påpekas att man exempelvis i Tyskland har

beslutat att skärpa beskattningen av dem som förtjänar mest.

Under Lipponens andra regering slopades redan den lägsta inkomstklassen och antalet inkomstklasser minskade därmed från sex till fem. Åtgärden var riktig eftersom den berörde de minsta statsbeskattade inkomsterna. Men nu vill regeringen ytterligare minska inkomstklasserna till fyra under nästa år och Finlands näringsliv EK föreslår att klasserna ska vara bara tre. På detta sätt närmar vi oss en platt skatt.

Typiskt för platt skatt är att den drabbar vanliga löntagare men sänker skatten både för dem som förtjänar mest och dem som roffar optioner.

Det är främst de östeuropeiska utvecklade marknadsekonomierna som har gått in för platt skatt, dvs. länder som först nu håller på att bygga upp sina skattesystem och där välfärdsstaten bara är i vardande. Platt skatt duger inte som modell för de nordiska länderna, där idén med beskattning är en rättvisare inkomstfördelning.

De överstora skattelättnaderna, som främst gynnar höginkomsttagare, och slopandet av förmögenhetsskatten, till glädje för de 30 000 rikaste i landet och framför allt de några tusen riktigt rika, är ett exempel på en regeringspolitik som ökar ojämlikheten i samhället.

Det är inte de som får små förmåner som har haft någon glädje av skattelättnaderna. En höjning av förvärvsinkomstavrdraget, som endast kan utnyttjas av löntagare, utan ett motsvarande avdrag för dem som har förmånsrelaterade inkomster, leder till en förvrängd beskattning. Arbetsmarknadsstödet har inte nivåjusterats och Vanhanens och Heinäluomas regering och deras stödtrupper vill inte göra det nästa år heller. Den minimala förhöjningen av folkpensionen som planerades bli av 2007 tidigare lades med några månader till 2006. Vår åsikt är att det hade varit rimligt att höja folkpensionen med 20 euro från ingången av detta år.

Ramförfarandet kräver flexibilitet. Det vore skäl att skilja på investeringar och driftsutgifter och underskridningar borde kunna användas ännu följande år. Skatteintäkter till ett högre belopp än kalkylerat ger anledning till seriösa

överväganden och ska inte automatiskt användas till av avkorta statsskulden.

Under valperiodens sista år är ramperiodens tre sista år problematiska. Vi utgår från att den regering som bildas efter valet och den nya riksdagen tillsammans beslutar om utgiftsramen för de år som följer på riksdagsvalet. Därför ska åren 2008—2011 i redogörelsen ses som en rent teknisk kalkyl. Vi föreslår ett klart ställningstagande om detta.

Förslag

Med stöd av det som anförs ovan föreslår vi

att i motiveringen till betänkandet uttalas följande:

Reservationens förslag till uttalanden

1. *Eftersom den ekonomiska situationen utvecklats gynnsammare än väntat förutsätter riksdagen att ramen och budgeten för 2007 ändras så att*
 - *regeringen återtar förslagen till besparingar inom förvaltningsområdena, med undantag för försvarsmaktens anskaffningar*
 - *studiestödet, arbetsmarknadsstödet och pensionerna samt övriga inkomstöverföringar förbättras*
 - *finansieringen av trafikleder, kollektivtrafiken, miljöarbeten och utvecklingssamarbete ökas.*
2. *Riksdagen konstaterar att finansramen för åren efter riksdagsvalet ska ses som en teknisk kalkyl som inte binder den*

nyvalda riksdagen eller den regering som bildas efter riksdagsvalet. Riksdagen förutsätter att regeringen beaktar detta.

3. *Riksdagen konstaterar att den kommunala ekonomin kämpar med stora problem och förutsätter att regeringen i kommande budgetar avsätter större anslag för statsandelar till kommunerna för utveckling av utbildningsväsendet, hälso- och sjukvården, äldreomsorgen, barnomsorgen och andra socialtjänster.*
4. *Riksdagen konstaterar att folkpensionen och arbetspensionerna allt tydligare släpar efter den allmänna löneutvecklingen. Riksdagen förutsätter en nivåjustering av folkpensionerna som eliminerar eftersläpningen och en indexjustering av pensionerna med ett halvårsindex (50 % löner, 50 % priser) i stället för ett brutet arbetspensionsindex eller det ännu sämre folkpensionsindexet.*
5. *Riksdagen konstaterar att förvärvsinkomstavdraget inte tillämpas vid beskattningen av pensioner och andra sociala förmåner och att en höjning av detta avdrag under flera års tid skapar en stor skillnad i beskattningen av å ena sidan löneinkomster och å andra sidan förmånsinkomster. Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar en proposition med förslag till ett motsvarande avdrag vid beskattningen av pensioner och andra förmåner.*

Helsingfors den 12 maj 2006

Kari Uotila /vänst
Iivo Polvi /vänst
Mikko Kuoppa /vänst

RESERVATION 3

Motivering

Statsrådets redogörelse om ramarna för statsfinanserna 2007—2011 (SRR 2/2006 rd) följer i stort sett den sittande regeringens politik för den här perioden. Det betyder att samhällsutvecklingen fortsätter i samma spår som nu, om det inte sker några stora omvälvningar i världsekonomin.

Överskottet i bytesbalansen kommer sannolikt att krympa, men ett överskott kvarstår. Nationalekonomiskt sett blir vi rikare. Därför kan Finland unna sig att åtgärda de värsta missförhållandena i vårt samhälle. Men några sådana avtryck gör inte regeringen i redogörelsen. Tvärtom fortsätter inkomstskillnaderna att öka, likaså den relativa fattigdomen.

Det är oerhört viktigt att vi får ett beslut om utgiftsramen och sedan håller fast vid beslutet. I kombination med de centrala löneuppgörelserna får vi då den nödvändiga stabiliteten i ekonomin. Besluten om utgiftsramen bör i synnerhet fokusera på kompetens, specialisering och produktiv innovation, tre faktorer som intar en nyckelposition för produktiviteten, den ekonomiska tillväxten och välfärden. Negligerar vi dem står vi snart där utan att ha särskilt mycket att dela på.

En annan viktig sak är att se till att alla grupper i samhället får sin beskärda del av tillväxten. Det misslyckades den förra regeringen med, och det gör också den sittande. För tio år sedan låg Finland i täten bland länderna i Europa med liten fattigdom. Nu har vi ramlat ner till en genomsnittsnivå. Inte minst bland barnfamiljerna har fattigdomen ökat. Om den föreslagna utgiftsramen för 2007—2011 godkänns som regeringen föreslår kvarstår missförhållandet och blir i värsta fall ännu större. Läser man texten i statsrådets faktagenomemoria har man anledning att påstå det.

År 2007 kommer inkomstskatterna att sänkas med 590 miljoner euro. Trots att statens inkomstskatt har sänkts har kommunerna varit

tvungna att höja kommunalskatten i rekordfart. Vi behöver en reform som också med hjälp av skatterna tydligare tar sikte på att stödja välbefinnande och familjer över lag. Den bärande skatteprincipen bör vara att bättre lansera Kristdemokraternas princip om lindrigare skatt för mänskligt och samhälleligt sett viktigare objekt och strängare skatt på mer eller mindre onödiga objekt. Sänkt moms på livsmedel vore ett rättvist beslut i socialt hänseende. Högre skatt på alkohol minskar konsumtionen och därmed också de alkoholrelaterade skadorna och sjukkostnaderna.

Det var en stor besvikelse att kommunernas ekonomiska trångmål inte avhjälpas i ramstrategin. Vid utfrågningen av de sakkunniga sades det bland annat att kommunekonomin i fjol och året innan var sämre än någonsin tidigare de senaste åren och att de ekonomiska problemen beror på den kommunpolicy som staten fört redan länge. Trots det skjuter den sittande regeringen fram betalningen av en skuld på 185 miljoner euro till kommunerna till nästa regeringsperiod. Dessutom fortsätter regeringen att skära i indexförhöjningarna och i de behovsprövade finansieringsunderstöden till de kommuner som har det absolut sämst ställt.

Vid utfrågningen av de sakkunniga gav ledande tjänstemän vid ministerierna uttryck för en stor oro för hur budgetramen ska räcka till. De befarar att pengarna inte räcker till för att ha kvar den nuvarande nivån och att vi oundvikligen står inför en nivåsenkning. Mot den bakgrunden känns det konstigt att ministrarna är så nöjda med budgetramen. Kommunikationsministeriet till exempel måste fundera på om de ska tumma på nivån på basväghållningen eller inskränka projekt som är tänkta att minska personskadorna i trafiken. Jord- och skogsbruksministeriet måste skära i redan nedbantade utgifter, bland annat forskningsanslagen.

Utgiftsramen är i själva verket den sittande regeringens valprogram och kommer att drivas

igenom med sina för- och nackdelar, om regeringen får fortsatt mandat efter riksdagsvalet nästa år. Det är dock önskvärt att den regering som efter riksdagsvalet tar itu med ramen för statsfinanserna 2008—2012 sätter in åtgärder för att eliminera de största missförhållandena i vårt samhälle. Den nya regeringen måste också våga satsa på omstruktureringar både i offentliga avgifter och i skatter.

Förslag

Med hänvisning till det som sägs ovan föreslår jag

att i motiveringen till betänkandet uttalar följande:

Reservationens förslag till uttalanden

1. *Riksdagen förutsätter att staten för att underlätta det svåra ekonomiska läget i kommunerna redan i år betalar ut den sista posten om cirka 280 miljoner euro på sin skuld till kommunerna, som upp-*

kommit vid en översyn av kostnadsfördelningen.

2. *Riksdagen förutsätter att regeringen redan i budgeten för nästa år ökar anslagen för basväghållning och banunderhåll för att projekten i syfte att minska personskadorna i trafiken ska kunna genomföras.*
3. *Riksdagen förutsätter att regeringen rättar till skattestrukturen så att skattelättnaderna blir rättvisare i socialt hänseende och ger medborgarna större välfärd.*
4. *Riksdagen förutsätter att det i budgetramen för 2007—2011 avsätts ett anslag för högre löner till vårdpersonal inom social- och hälsovården, men också till en tydlig höjning av de minsta pensionerna och till ökade utgifter för att undanröja diskrimineringen av pensionärer i pensionslagstiftningen.*

Helsingfors den 12 maj 2006

Bjarne Kallis /kd

RESERVATION 4

Motivering

Gröna riksdagsgruppen anser att de viktigaste frågorna när det gäller statsfinanserna är att stoppa utvecklingen mot en allt mer ökande ojämlikhet, att trygga kommunal service av hög kvalitet, att rädda jobben, att bekämpa klimatförändringen och att ta globalt ansvar. Det är inte acceptabelt att de ramar för statsfinanserna som regeringen lägger fram inte medger möjligheter till förbättringar i detta avseende. Finansutskottet påpekar på flera ställen i sitt betänkande att de riktlinjer för statsfinanserna som ramarna utstakar inte till alla delar ligger i linje med de allmänna samhällsmålen och dessutom inte ens med regeringsprogrammet.

Gröna riksdagsgruppen anser att ramarna för statsfinanserna måste utgöra en grundval som möjliggör en balanserad och långsiktig utveckling av samhället. De politiska avgörandena har alltför ofta drag av en brandkårsuttryckning: man åtgärdar ett brinnande problem i taget. När man sätter ramarna för statsfinanserna kunde man i stället reagera på långsamma förändringar i tid. Detta skulle vara ett förnuftigt tillvägagångssätt inte bara med tanke på ekonomisk stabilitet, utan också mänskligt sett.

Förfarandet med ramar för statsfinanserna motsvarar tyvärr inte förväntningarna: ramarna blir ingen grundval utan en låst dörr som inte går att öppna. Detta gäller oavsett om det är fråga om fundamentala vägval när det gäller att bekämpa klimatförändringen eller om att minska fattigdomen.

Stoppa den ökande ojämlikheten

Vi har nu ett läge där över en halv miljon finländare lever under den relativa gränsen för fattigdom. Detta är ingen tillfällighet, utan resultatet av politiska vägval. Gröna riksdagsgruppen anser det vara oskäligt att den ekonomiska tillväxten och positiva resultatutvecklingen inte kommit alla till del. Inkomstskillnaderna behöver

inte öka. Det är trevligt att vara välsituerad i Finland, men det krävs politiska beslut för att förbättra situationen för dem som har det sämre ställt.

Det är i synnerhet barnfamiljerna som drabbats av den ökande fattigdomen. Samtidigt som de flesta barn har det väl ställt är inkomstutvecklingen ogynnsam för stora familjer och för familjer med barn under 3 år. De som klarar sig särskilt dåligt i jämförelserna är ensamstående med barn. De låga inkomsterna syns i barnens vardag, och dessutom mår barn och ungdomar allt sämre.

Barnfamiljernas trängda situation accentueras av att situationen inte än i dag har stabiliserats för den generation som kom ut på arbetsmarknaden efter recessionen. Återverkningarna av att jobben är korta är att löneinkomster utblir och förmånsnivåerna sjunker.

I enlighet med vad finansutskottet mycket riktigt konstaterar måste man allt klarare ha mer välmående barnfamiljer som ett samhällspolitiskt mål. Gröna riksdagsgruppen anser att man bland familjeförmånerna snabbt måste höja den lägsta moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenningen samt underhållsstödet.

Trygga den kommunala servicen

På samma sätt som när det förra rambeslutet antogs uttrycker gröna riksdagsgruppen sin oro över den svaga kommunalekonomin. Den kommunala ekonomin befinner sig nu i sitt sämsta läge på tio år. Kommunernas utgifter växer snabbare än inkomsterna. Den glädje regeringen känner över att statsfinanserna är i balans är en smal tröst om kommunerna samtidigt skuldsätts. Om den offentliga sektorn skuldsätts är det i själva verket bättre att låta skuldbördan ligga på staten än att belasta kommunerna.

Staten kan inte svära sig fri från kommunernas trängda läge. Regeringen måste bidra till att stabilisera den kommunala ekonomin och till att

pengarna räcker till för att vi ska kunna upprätthålla högklassig service. Regeringen bär också på många sätt själv skulden för att kommunerna inte har tillräckliga medel. Statsmakten beslutar om de tjänster som enligt lag måste tillhandahållas och om de pengar som kommunerna har tillgång till i form av statsandelar. Trots de dåliga utsikterna för kommunernas ekonomi har regeringen påfört kommunerna fler uppgifter utan att anvisa medel för att dessa uppgifter ska kunna skötas.

Gröna riksdagsgruppen anser det vara klart att det nuvarande systemet för finansiering av servicen håller på att komma till vägs ände. Det grundlagsfästa kommunala självstyret är numera bara en död bokstav. Vi måste börja blåsa nytt liv i servicen. Kommunerna måste få extra statligt stöd och till detta stöd måste knytas ett avtal om att tilläggsfinansieringen används till nyrekryteringar. En stor del av befolkningen stöder detta. Finländarna vill se satsningar på service, exempelvis dagis, skola och servicehus. Kommunal service kan också förebygga utslagning, och å andra sidan kommer utgifterna att öka i framtiden om kommunerna inte utvecklas.

De medel som allokeras för offentliga tjänster skapar arbetstillfällen och stimulerar inhemsk efterfrågan. Fler lärare, skolgångsbiträden, sjukskötare och anställda inom äldreomsorgen förbättrar sysselsättningen, höjer kvaliteten på de kommunala tjänsterna, förbättrar situationen för den nära på utbrända personalen och underlättar livet för de korttidsanställda. Om vi blåser nytt liv i servicen kommer den totala efterfrågan att öka på samma sätt som vid skatte-rea, men samtidigt kommer de kommunala tjänsterna att bli bättre och framför allt kommer sysselsättningen bland kvinnor att öka.

Regeringens brist på ansvarstagande när det gäller kommunpolitiken syns också på att kommun- och servicestrukturreformen inte går framåt enligt den avtalade tidtabellen. Vissa av de modeller som regeringspartierna lagt fram är oansvariga också ur ett demokratiskt perspektiv. En reform måste till för att vi också i framtiden ska kunna utveckla de kommunala tjänsterna så att de motsvarar kommuninvånarnas önskningar

och behov. Genom reformering kan vi nå ett tillräckligt stort befolkningsunderlag, vilket bidrar till att stävja kostnadsstegringen. Genom geografiskt mer omfattande kommuner kan vi också förbättra den regionala jämlikheten i fråga om service. När det gäller beskattningen är det mest väsentliga att rätten att beskatta sammanfaller med ansvaret för att tjänsterna tillhandahålls.

Sysselsättning, forskning och miljöteknik

Gröna riksdagsgruppen anser att sysselsättningspolitiken inte ska drivas så att man söker lösningar i det förflutna eller utifrån intressegruppstänkande, utan att man bör se på dagens verklighet och ta sikte på framtida möjligheter. Full sysselsättning utan fattigdom är möjlig att nå, men inte utan strukturella reformer.

Dagens arbetsliv kännetecknas av visstidsanställningar och större servicenäringar. Om vi vill att sysselsättningen ska öka måste de lågproduktiva arbetena bli mer lönsamma och de som utför dem få en skälig utkomst. Dessutom bör den sociala tryggheten ses över så att den motsvarar verkligheten ute i arbetslivet. Gröna riksdagsgruppens svar på dessa utmaningar är en basinkomst eller en negativ inkomstskatt som garanterar att det också går att leva på mindre förvärvsinkomster och tillfälliga jobb och att individen själv alltid har nytta av att arbeta, också i sådana situationer. Mindre byråkrati och slopade bidragsfällor skulle också hjälpa dem som försöker komma ur fattigdomsspiralen.

Servicesektorn kan sysselsätta många fler än för närvarande. Automatiseringen av industrin går snabbare än produktionsökningen, så några fler jobb finns inte i sikte på den fronten. En basinkomst skulle ha en positiv inverkan inom servicenäringarna eftersom det skulle bli allt lönsammare att köpa tjänster och även säsongsarbete skulle bli ett beaktansvärt alternativ.

Vår styrka ligger i en hög kunskapsnivå. Gröna riksdagsgruppen anser att satsningarna på forskning, utveckling och finansiering av universiteten betalar sig. Det är oroväckande att flera ministerier enligt rambeslutet ska få mindre

forsknings- och utvecklingsanslag till sitt förfo-
gande.

Den offentliga finansieringen av universite-
ten har under de senaste åren använts till utvidg-
ning av universiteten, inte till en nivåförhöj-
ning. Åren 1992—2004 ökade antalet studeran-
de med 43 %, antalet utexaminerade magistrar
med 44 % och antalet doktorer med 165 %. Trots
att allt fler studerar har det inte skett någon mot-
svarande ökning bland undervisningspersona-
len. Tvärtom, dagens effektiviseringskrav hotar
att medföra betydande personalnedskränningar på
universiteten. Nivån på undervisningen sjunker
när antalet lärare är alltför litet i förhållande till
antalet studerande, och med tiden hotar detta
Finlands konkurrenskraft. Det är också viktigt
att de som studerar kan göra det på heltid, och
därmed måste studiepenningen höjas.

Vi har stor kompetens på området hållbar
energiteknik. Gröna riksdagsgruppen anser att
Finland måste eftersträva att bli bäst på energi-
teknik och energisparande. Enligt uppskattning-
ar uppgår storleken på branschen för klimatteknik
i Finland till fem miljarder euro, vilket redan
svarar mot basmetallindustrin eller den kemiska
industrin. När det gäller bioenergi- och vind-
kraftsteknik ligger vår kompetens på toppnivå.
Genom att satsa mer resurser på forskning och
utveckling i hållbar energiteknik kan vi skapa
viktiga exportmöjligheter för våra företag, vil-
ket utskottet också påpekar i sitt betänkande.

Vi måste också satsa på investeringsbidrag
för förnybar energi, exempelvis för att vindkraf-
ten ska kunna utvecklas även hos oss. Den håll-
bara energitekniken kan bli en av grundbultarna
i vår samhällsekonomi, i bästa fall rentav ett nytt
Nokia. Emellertid kommer exportpotentialen
inte att kunna realiseras utan att marknaden är
 trovärdig inom landet.

Med tanke på samhällsekonomin är det vik-
tigt att kostnaderna för utsläppsminskningar kan
minskas med hjälp av den nya tekniken. Vi mås-
te lyckas få ned industriländernas utsläpp med
en femtedel före mitten av århundradet, om vi
vill undvika de värsta skadorna med klimatför-
ändringen. Det är billigare och förnuftigare att
omedelbart börja övergå till en hållbar energi-

hushållning i stället för att skjuta fram alla be-
slut på framtiden.

Utveckling av kollektivtrafiken

Kollektivtrafikmängderna har minskat under de
senaste åren såväl i relation till trafiken i övrigt
som räknat i körda kilometer. Till följd av sänk-
ningen av bilskatten 2003 och den ökade impor-
ten av begagnade bilar befinner sig kollektivtra-
fiken i en hård konkurrenssituation som inte fin-
ner sin like annanstans i Europa. Samtidigt lig-
ger finansieringen till kollektivtrafiken på en
mycket låg nivå trots utfästelserna i regerings-
programmet. Detta är enligt gröna riksdagsgrup-
pen helt ofattbart och speglar en totalt ohållbar
politik.

Som finansutskottet påpekar i sitt betänkande
räcker anslagsnivån i rambeslutet inte ens till för
att upprätthålla den nuvarande servicenivån. Av
de upphandlade bussturerna kommer man att bli
tvungen att lägga ner 520, och därmed drabbas
kommunerna av ökade utgifter.

Också spårtrafiken befinner sig i kris. De
största problemen nu är att bannätet är föråldrat
och att det saknas bankapacitet. Inom loppet av
några år kommer behovet av reinvesteringar att
vara ett stort problem när det inte nu ges tillräck-
ligt med pengar. Banförvaltningscentralen upp-
ger att det skulle behövas 170 miljoner euro på
årsnivå för reinvesteringar i banor. Det hade fun-
nits all anledning att beakta detta i ramarna för
att bannätet inte ska degenerera. Det är inte hel-
ler hållbart att Banförvaltningscentralen tvingas
spara i fråga om andra överenskomna banarbe-
ten för att klara av reinvesteringarna. Tågtrafi-
ken kan inte förbättra sin konkurrenskraft om
bannätet inte utvecklas.

En utveckling av kollektivtrafiken måste tas
på allvar, understryker gröna riksdagsgruppen.
En välfungerande kollektivtrafik minskar koldi-
oxidutsläppen, ökar trafiksäkerheten, är till nyt-
ta för näringslivet, bidrar till en regional utveck-
ling och gör städerna trivsammare. I stället för
att minska kollektivtrafiken borde man fundera
hur den kunde göras smidigare. En eventuell
snabbjärnväg till Tammerfors, Ringbanan, raka-

re dragna höghastighetsbanor och allsidigare regionalstågsförbindelser kan nämnas som exempel på intressanta nya projekt som bör ges möjlighet att bli genomförda.

Biståndsanslagen

För fem år sedan förband sig staterna att halvera antalet svältande människor som levde på mindre än en dollar om dagen. Experter bedömer att vi nu befinner oss i en kritisk fas med avseende på millenniemålen. Om vi misslyckas, är det inte bara tragiskt mänskligt sett utan katastrofalt i ett ekonomiskt perspektiv.

Det är faktiskt förargligt att det i rambeslutet inte finns några bindande siffror för biståndsanslagen 2008—2011. Gröna riksdagsgruppen vill också i detta sammanhang bekräfta att den håller fast vid att biståndsanslagen ska utgöra 0,7 % av bni före utgången av 2010. Det är industriländernas kvot i arbetet på att utrota fattigdomen.

Målet att öka biståndsanslagen till 0,7 % av bni har en bred förankring. Många medborgare och frivilligorganisationer har pläderat för saken. OECD:s kommitté för utvecklingsbistånd rekommenderar att Finland gör upp en klar och tydlig plan för hur landet avser uppnå nivån 0,7 % i biståndsanslagen. Finländarna har i en rad opinionsmätningar uttryckt sitt gillande för ökade biståndsanslag. Dessutom har en majoritet i riksdagen i flera olika sammanhang uttalat sitt stöd för millenniemålen. Det finns ingen anledning att uppskjuta beslutet till nästa regeringsförhandling.

Förslag

Med hänvisning till det ovan sagda föreslår jag

följande uttalanden till betänkandet:

Reservationens förslag till uttalanden

1. Riksdagen förutsätter att regeringen tar fram de åtgärder som behövs för att stoppa ökad fattigdom och ojämlikhet i Finland och att i synnerhet den ökande ojämlikheten när det gäller barnfamiljer stoppas.
2. Riksdagen förutsätter att regeringen tar ansvar för kommunpolitiken bl.a. genom att till kommunerna under denna regeringsperiod betala hela den skuld som beror på kostnadsfördelningen och genom att fatta beslut om kommun- och servicestrukturreformen.
3. Riksdagen förutsätter att regeringen startar en reform av vår sociala trygghet så att den bygger på basinkomst; detta för att göra finländarnas sociala trygghet mer heltäckande och för att försörjningen ska vara tryggad också i de sämst betalda jobben och vid korttidsanställningar.
4. Riksdagen förutsätter att regeringen stärker universitetens, studenternas och miljöteknikens resurser så att vi även i fortsättningen tack vare en hög kompetensnivå klarar oss i den internationella konkurrensen.
5. Riksdagen förutsätter att regeringen stoppar bannätets värdesänkning och att anslagen och utvecklingsåtgärderna för kollektivtrafiken slås fast så att kollektivtrafiken inte längre försämras.
6. Riksdagen förutsätter att regeringen håller sitt löfte om att anslaget för utvecklingssamarbete senast 2010 når nivån 0,7 % av bruttonationalinkomsten och att riksdagen föreläggs en trovärdig tidtabell i samband med budgeten.

Helsingfors den 12 maj 2006

Anni Sinnemäki /gröna